

תקציר

מטרת המחקר

נערכו מחקרים השוואתיים לבדיקה של ההצלחה בהוראה בקרב מורים בעלי הסמכה להוראה ובקרב אנשים חסרי הסמכה בהוראה (Tjabolo, 2020; Suratman et al., 2020), אך אלה התמקדו בעיקר בממלאי מקום שגוייסו, ללא מיון קפדני, במצב של אילוצי מחסור בכח אדם. לא נבדקו בעלי כישורים אישיים מוכחים, שלא הוסמכו להוראה. מטרת המחקר לבחון את היתכנות ההצלחה בהוראה של בעלי כישורים אישיים גבוהים שלא הוכשרו להוראה. לאור הנוהל האוסר העסקתם בהוראה, לא מתאפשר ביצוע מבדק אמפירי השוואתי של שתי הקבוצות ושאלת המחקר תבחן מנקודת ראותם של מורים מצטיינים שהוסמכו להוראה.

תמצית הספרות

מחקרים רבים קושרים בין הכשרת מורים והצלחה בהוראה בהקשר להישגים במקצועות ליבה ולמוטיבציה של המורים (Cavalluzzo et al., 2014; Cowan & Goldhaber, 2018; Suratman et al., 2020; Cowan & Goldhaber, 2016). בצד מחקרים המייחסים להכשרת מורים תרומה משמעותית להישגי הלומדים (Cavalluzzo et al., 2014; [Atteberry, Loeb, & Wyckoff, 2015](#); Rolof et al., 2020), יש מחקרים המצביעים על תרומה מוגבלת (Goldhaber & Cowan, 2014; Ludlow, 2013). בספרות מדווחות שתי גישות מרכזיות להסמכת מורים: הראשונה- התמקצעות (professionalization) המשלבת הכשרה טרום תפקידית והעצמה תוך כדי שירות (Zuzovsky & Donitsa-Schmidt, 2017; Amadi, 2013). והשנייה- הכשרה in service – ובה במידה פחותה הכשרה טרום תפקידית של ההכשרה הטרם תפקידית המסורתית (Cavalluzzo et al., 2014; Cowan & Goldhaber, 2018; Suratman et al., 2020; Cowan & Goldhaber, 2016), מחקרים אחדים מדווחים על כך שה- in service training אינו נופל בתוצאותיו, לפחות בחלק מהמקרים (Shuls and Trivit, 2015; Karen, 2020; Bowen, 2013). מטרת המחקר לבדוק באופן השוואתי את יעילות שתי שיטות ההכשרה בקרב מורים בישראל. ההשוואה של הדגמים השונים, מתאפשרת באמצעות סטנדרטים מקצועיים למורים כבסיס לכניסה לעולם ההוראה ולהצלחה בו. בסטנדרטים כלולים ידע מקצועי ייחודי, כאחריותיות, מתן שירות, אוטונומיה למורים, השתלמות והכשרה דידיקטית ופדגוגית, אתיקה וקוד התנהגותי, שייכות לארגון מקצועי, מחויבות המורה לארגון ותגמול ויוקרה.

שיטת המחקר

מורים מצטיינים רואיינו על התרומה של ההכשרה, בשני דגמיה, להצלחה במקצוע. הם נשאלו על התרומה היחסית של מאפיינים אישיים- אישיותיים, ידע דיסציפלינארי אקדמי במקצועות ההוראה ולימודים במוסדות הכשרת המורים להצלחה בהוראה. כמו כן נשאלו על פוטנציאל השילוב של מורים בלתי מוסמכים, בעלי כישורים גבוהים להצלחה בהוראה.

הנבדקים

חמישה עשר מורים בעלי תואר אקדמי והסמכה ממוסד הכשרה מוכר, ובעלי וותק מינימאלי של 5 שנים בהוראה. הם לימדו בבתי ספר יסודיים בעלי אוכלוסייה סוציאקונומית במנעד נמוך עד גבוה, כשליש מהנמוך, כשליש מהבינוני והיתרה מהגבוה. המורים לימדו בבתי ספר באזורים שונים בארץ. כולם הוכרו כמצטיינים, לפי קריטריונים מוסכמים ופומביים.

ממצאים

רובם המכריע של המרואיינים אינו מסכים עם הסטנדרטים של הצלחה בהוראה המאומץ על ידי משרד החינוך ובייחוד עם המשקל היחסי של הסטנדרטים השונים. הפרמטרים להם מייחסים המרואיינים חשיבות מרכזית הם יצירת סביבה תומכת – רגשית מיטבית לילד, היות המורים דמות משמעותית עבור התלמיד/ה ורכישת אמונם.

באשר לגורמים המשפיעים על הצטיינות בהוראה, התכונות האישיות אישיותיות סווגו כבעלות ההשפעה הגדולה. ההכשרה הטרומ תפקידית דורגה כבעלת משקל נמוך בתרומה להצטיינותם. המרואיינים תומכים ברובם המכריע בגיוס מורים בעלי כישורים אישיותיים גבוהים, אף אם אינם מוסמכים.